

นิพนธ์ต้นฉบับ

การพัฒนารูปแบบดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี

ศรัญรัตน์ ธานี ✉, เทอดศักดิ์ พรหมอารักษ์

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

✉ pp_beebee@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น ประเมินผลการพัฒนารูปแบบ โดยรูปแบบการวิจัยเป็นเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการวิจัยโดยใช้วงจรการพัฒนา PAOR 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) ลงมือปฏิบัติ 3) สังเกตผล และ 4) การสะท้อนผล กลุ่มตัวอย่างคือบุคลากรและเจ้าหน้าที่ โรงพยาบาลและภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วม 133 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามและสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า รูปแบบการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่นคือ NAMKHUN-Model ประกอบด้วย 1) Network: การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง 2) Activity: การกำหนดกิจกรรมการพัฒนาที่ชัดเจน 3) Management มีการจัดการอย่างมีส่วนร่วม 4) Knowledge การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน 5) Healthy เป้าหมายสู่การมีสุขภาพที่ดี 6) Unity Team ความเป็นเอกภาพในการพัฒนา และ 7) Non Stop มีการพัฒนาขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่อง ผลการประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้ การรับรู้บทบาท การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจต่อการดำเนินงาน เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ประกอบด้วยหลัก 3 P ดังนี้ Policy มีนโยบายการดำเนินงานที่ชัดเจน Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน Patients Focus มีผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง เป้าหมายในการพัฒนา

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ, นโยบาย, GREEN and CLEAN Hospital

Article info:

Received: May 9, 2022

Revised: Aug 8, 2022

Accepted: Aug 15, 2022

Original article

Development of a GREEN and CLEAN Hospital Operation Model of Nam Khun Hospital, Ubon Ratchathani Province

Saranrat Thanee ✉, Terdsak Promarak
Faculty of Public Health, Mahasarakham University

Abstract

The objective of this research aimed to develop and evaluate the Green and Clean Hospital model of Nam Khun Hospital. This research was Action Research using PAOR 4 steps: 1) Plan, 2) Implementations, 3) Observation, and 4) Reflection. Participants consisted of 133 health personnel and network using purposive sampling. Questionnaires and focus group were used to gather data. Data were analyzed using descriptive statistics i.e. frequency, percentage, mean and content analysis.

The result of this study revealed that a model of the Green and Clean Hospital model was Nam Khun Model. It consisted of 1) Network; 2) Activity; 3) Management; 4) Knowledge; 5) Healthy; 6) Unity Team and 7) Non-Stop. The evaluation of the model presented that knowledge, perceptions, role perceptions, participation. Statistics with 0.05 significance level

The key success of GREEN and CLEAN Hospital model comprised of 3P as followed Policy, Participation, and Patients Focus

Keywords: Model development, policy, GREEN and CLEAN Hospital

คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Ubon Ratchathani Rajabhat University

บทนำ

เมื่อปี พ.ศ. 2553 กรมอนามัย ได้จัดทำ “โครงการสาธารณสุขรวมใจ รณรงค์ลดโลกร้อน ด้วยการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” วัตถุประสงค์เพื่อสร้างกระแสความตื่นตัวต่อการดำเนินกิจกรรมลดภาวะโลกร้อนให้กับสถานบริการ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรสาธารณสุข และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจนนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมตามหลักการ GREEN & CLEAN (สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย, 2555)

GREEN and CLEAN Hospital ประกอบด้วย 5 กิจกรรม GREEN ได้แก่ G: Garbage คือ การจัดการมูลฝอยทุกประเภท R: Restroom คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมสะอาดเพียงพอ และปลอดภัย (HAS) E: Energy คือ การจัดการด้านพลังงาน E: Environment คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล N: Nutrition การจัดการสุขาภิบาลอาหารและการจัดการน้ำบริโภคในโรงพยาบาล มีแบบประเมินตามเกณฑ์ GREEN and CLEAN Hospital ทั้งหมด 14 ข้อ 3 ระดับ ได้แก่ ระดับพื้นฐาน ระดับดี และระดับดีมาก และขับเคลื่อนด้วยกลยุทธ์ CLEAN ได้แก่ C: Communication การสื่อสารสาธารณะ เพื่อสร้างความเข้าใจ L: Leader สร้างบทบาทผู้นำเพื่อเป็นตัวอย่างในการดำเนินงาน E: Effectiveness เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ A: Activity สร้างกิจกรรมเพื่อสร้างจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วม N: Network ความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายชุมชนและท้องถิ่น

การดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital ของจังหวัดอุบลราชธานีมีเป้าหมายให้โรงพยาบาลทุกแห่งพัฒนาเป็นโรงพยาบาลจัดการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม จากผลการประเมินโรงพยาบาล 29 แห่ง ปี 2560 พบว่า โรงพยาบาลไม่ผ่านเกณฑ์ 5 แห่ง ร้อยละ 17.24 ระดับพื้นฐาน 19 แห่ง ร้อยละ 65.51 ระดับดี 4 แห่ง ร้อยละ 13.79 ระดับดีมาก 1 แห่ง ร้อยละ 3.44 รวม ผ่านการประเมิน 24 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 82.75 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี, 2560)

โรงพยาบาลน้ำขุ่นมีการประเมินตามเกณฑ์ GREEN and CLEAN Hospital พบว่า ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินซึ่งในข้อที่ไม่ผ่านการประเมินมีดังนี้ ข้อ 1. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมสะอาด เพียงพอ และปลอดภัย HAS (ข้อ 14) 2.การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกโรงพยาบาล (ข้อ 6) 3.

การจัดการด้านสุขาภิบาลอาหารและน้ำ (ข้อ 9) 4. มีการจัดการมูลฝอยทุกประเภทถูกต้องลักษณะ (ข้อ 11) 5. มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมมาตรฐานสะอาด เพียงพอ ปลอดภัย ที่อาคารผู้ป่วยใน (IPD) (ข้อ 12) 6.การถ่ายทอดนวัตกรรมลงสู่ชุมชน และโรงพยาบาลร่วมมือกับภาคีเครือข่าย ซึ่งได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนา GREEN ลงสู่ชุมชน (ข้อ 13 14) (สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม, 2563)

จากการทบทวนสถานการณ์ พบว่า ประเด็นปัญหาสำหรับโรงพยาบาลน้ำขุ่นที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ประเมินระดับพื้นฐาน มีหลายองค์ประกอบที่ต้องได้รับการจัดการทั้งระบบ ยกตัวอย่างเช่น การมีส่วนร่วมในการจัดการของบุคลากร การตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินการ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานและยกระดับตามมาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาพัฒนารูปแบบการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น ตำบลชีเหล็ก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital และเพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสู่มาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประเภท Practical Action Research โดยประยุกต์ตามแนวคิดของ Kemmis and McTaggart (1988) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติงาน (Action) ขั้นการสังเกตผลการปฏิบัติ (Observation) และขั้นการสะท้อนผลกลับ (Reflection) เป็นการศึกษาในโรงพยาบาล น้ำขุ่น ตำบลชีเหล็ก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี รูปแบบการดำเนินการ ภายใต้มาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital ระยะเวลาศึกษาระหว่างเดือนธันวาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 รวมระยะเวลา 10 เดือน

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นบุคลากรของโรงพยาบาลน้ำขุ่น ได้แก่

คณะกรรมการบริการโรงพยาบาล เจ้าหน้าที่ในทุกกลุ่มงาน และภาคีเครือข่ายที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงพยาบาล ได้แก่ รพ.สต. ในเขตอำเภอ น้ำขุ่น โรงเรียนในเขตรับผิดชอบของ โรงพยาบาล เทศบาล ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข และผู้มารับบริการที่โรงพยาบาล จำนวน 247 คน มีวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 133 คน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลน้ำขุ่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ประกอบด้วย คณะกรรมการบริหาร และเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาล 36 คน โดยใช้เกณฑ์ตามเกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

1) เป็นผู้รับผิดชอบงานด้านสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน

2) เข้าทำงานในโรงพยาบาลน้ำขุ่นระยะเวลา 1 ปี ขึ้นไป

3) เป็นคณะกรรมการบริหารงานที่ไม่ซ้ำกับคณะกรรมการบริหารชุดอื่น ๆ

4) มีความยินดีเข้าร่วมกิจกรรมตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria)

1) ผู้เข้าร่วมงานวิจัยได้ร้องขอไม่เข้า ยกเลิก ไม่ว่าเหตุใด เสียชีวิต

2) ย้ายออกนอกพื้นที่ระหว่างทำการวิจัย หรือไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม

2. กลุ่มภาคีเครือข่ายชุมชน ประกอบด้วย บุคลากรจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้ง 6 แห่ง พระครูเจ้าหน้าท้องคการบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 67 คน

3. กลุ่มผู้รับบริการหรือญาติ โดยกำหนดผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล 1 คน สามารถมีผู้ดูแล 1 คน จึงคัดเลือกจากจำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการผู้ป่วยในช่วงเดือนธันวาคม 2562 โดยมีจำนวนผู้ป่วยนอนโรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามเชิงปริมาณการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน

โรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาล น้ำขุ่น จำนวน 2 ชุด ดังนี้

1) แบบประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital จำนวน 16 ข้อ

2) แบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะทางประชากร เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) มีจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ข้อ 1-9 เป็นคำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์ CLEAN ข้อ 10-25 เป็นคำถามเกี่ยวกับกิจกรรม GREEN รวม 25 ข้อ

ส่วนที่ 3 บทบาทในการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital เป็นแบบสอบถามข้อมูลเชิงปริมาณ มีจำนวน 15

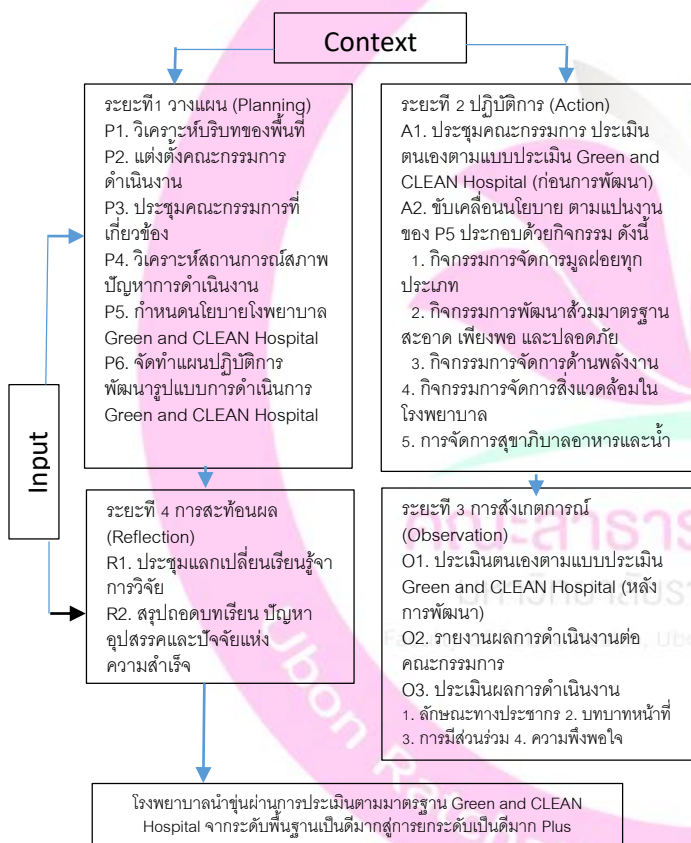
ส่วนที่ 5 ความพึงพอใจในการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital จำนวน 10 ข้อ

และแบบสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและแบบสังเกตกระบวนการ เป็นการบันทึกที่ได้จากการสังเกตของผู้วิจัยต่อผู้ร่วมวิจัยในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในระยะวางแผนและระยะสะท้อนผลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) เท่ากับ 0.82 หลังจากนั้นปรับแก้ไขเนื้อหาตามข้อเสนอแนะ นำไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกัน จำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) ได้เท่ากับ 0.90 แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ลักษณะทางประชากร ด้านความรู้ บทบาท การมีส่วนร่วมและความพึงพอใจ ในการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital การดำเนินการวิจัยได้รับอนุญาตให้ทำการวิจัย และให้ความเห็นชอบ รับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เลขที่รับรอง 182/2562 วันที่ 22 ตุลาคม 2562

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการวิจัยระหว่างวันที่ธันวาคม 2562 ถึง กันยายน 2563 ทำหนังสือขออนุญาตในการทำวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลน้ำซุ่นเพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ประสานงานกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการวิจัยให้ทราบกระบวนการขั้นตอนการวิจัย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทำหนังสือจากคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังผู้อำนวยการโรงพยาบาลทุ่งศรีอุดม เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย (Try Out) และดำเนินการวิจัยตามกรอบการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป นำเสนอข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ Paired Sample t-test ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์จากเนื้อหาของข้อมูล (content analysis)

บทสรุปและอภิปรายผล

ด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่าเพศหญิง ร้อยละ 56.4 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21-33 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.3 สถานภาพโสด ร้อยละ 60.9 ระดับการศึกษามากที่สุดคือจบระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80.5 ส่วนใหญ่ ร้อยละ 77.8 ไม่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล และร้อยละ 68.4 ไม่เคยอบรมโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล และเคยเป็นคณะกรรมการอื่นๆ ประกอบด้วย คณะกรรมการ 5 คณะ กรรมการควบคุมติดเชื้อในโรงพยาบาล และคณะกรรมการอนุรักษ์พลังงาน ร้อยละ 39.0

สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยการพัฒนา รูปแบบการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำซุ่น

บริบทในการดำเนินงาน

โรงพยาบาลน้ำซุ่น เป็นโรงพยาบาลที่ให้บริการในระดับทุติยภูมิ ขนาด F3 ให้บริการรักษา ส่งเสริมป้องกันและฟื้นฟูสุขภาพแก่ประชาชนในเขตอำเภอเมืองน้ำซุ่นและประชาชนทั่วไป บริการรับผู้ป่วยที่ส่งต่อ จากสถานบริการระดับปฐมภูมิและส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานบริการระดับตติยภูมิ รับดูแลผู้ป่วยต่อเนื่องจากโรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์และโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชเดชอุดม เป็นโรงพยาบาลแม่ข่ายในการบริการสาธารณสุขระดับอำเภอโดยมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้งหมด 6 แห่ง กระจายอยู่ใน 4 ตำบล

การดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำซุ่นยังไม่ผ่านระดับพื้นฐานอันเนื่องมาจากประเด็นของ กลยุทธ์ CLEAN ยังขาดการสื่อสารนโยบายไปทั่วทั้งองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเกณฑ์ GREEN and CLEAN Hospital ขาดการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ให้มีองค์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม GREEN and CLEAN Hospital เช่น การอบรมหลักสูตรการป้องกันและระงับการแพร่เชื้อหรืออันตรายที่อาจเกิดจากมูลฝอยติดเชื้อ การควบคุมระบบบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น และที่สำคัญยังไม่มีมีคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ทำให้มีผลกระทบต่อ

การขับเคลื่อนการดำเนินงาน GREEN ในแต่ละประเด็นงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการพัฒนารูปแบบ GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุ่น อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

ขั้นตอนที่ 1 การขึ้นวางแผน (Planning)

1) วิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital จากการประชุมคณะกรรมการวิเคราะห์สถานการณ์การดำเนินงาน โรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ตามเกณฑ์ คณะกรรมการได้ลงมติให้เขียนโครงการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital โรงพยาบาลน้ำขุ่น ตำบลขี้เหล็ก อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดอุบลราชธานี

2) แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน จึงมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลน้ำขุ่น หัวหน้ากลุ่มงานบริหารงานทั่วไป หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์ ผู้รับผิดชอบงานอนามัยสิ่งแวดล้อมและหัวหน้าฝ่ายหัวหน้างาน รวม 12 คน คำสั่งโรงพยาบาลน้ำขุ่น คำสั่งที่ 21/2562 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโรงพยาบาลลดโลกร้อน GREEN and CLEAN Hospital ลงวันที่ 20 ธันวาคม 2562

3) ประชุมคณะกรรมการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN ครั้งที่ 1 ซึ่งแจ้งคณะกรรมการ เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติงาน GREEN and CLEAN Hospital แจ้งบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการทั้ง 5 ประเด็น ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาพร้อมกัน และเสนอร่างนโยบาย ครั้งที่ 2 เพื่อปรับปรุงร่างนโยบายเตรียมประกาศใช้นโยบาย ประกาศ โรงพยาบาลน้ำขุ่น เรื่อง นโยบายการดำเนินงานกิจกรรม Green & Clean Hospital (โรงพยาบาลน้ำขุ่นลดโลกร้อน) ประกาศ ณ วันที่ 15 สิงหาคม 2563 โดยมีวัตถุประสงค์ให้มีการพัฒนางานอนามัยสิ่งแวดล้อม หน่วยงานลดการปล่อยของเสียและก๊าซเรือนกระจก และให้เป็นแบบในการจัดการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable and Ecological Sanitation) จึงขอประกาศนโยบายดำเนินงาน Green & Clean Hospital โดยให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลน้ำขุ่นทุกคน ร่วมมือร่วมใจ ปฏิบัติงาน

4) วิเคราะห์บริบทการดำเนินงาน ค้นหาปัญหาของการดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ที่ไม่

ผ่านเกณฑ์ตามเกณฑ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ CLEAN ยังขาดการสื่อสารนโยบายไปทั่วทั้งองค์กร เพื่อสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและไม่มีแผนการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามเกณฑ์ GREEN and CLEAN Hospital

5) กำหนดนโยบายโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ดังนี้

ปฏิบัติงานตามหลัก G : Garbage คือ การจัดการมูลฝอยและการใช้ประโยชน์จากขยะและสิ่งปฏิกูลด้วยหลัก 3 R คือ Reduce ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อมหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปกำจัด หรือบำบัด หรือลดการใช้พลังงาน ลดของเสีย ลดการใช้น้ำ และลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

Reuse การนำผลิตภัณฑ์ที่ยังสามารถใช้งานได้กลับมาใช้ซ้ำ

Recycle การใช้ทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

ปฏิบัติตามหลัก R : Restroom คือ การจัดการส้วมสาธารณะให้ได้มาตรฐาน HAS ตลอดจนส่งเสริมพฤติกรรมการใช้ส้วมสาธารณะอย่างถูกต้อง

ปฏิบัติตามหลัก E : Energy คือ ลดการใช้พลังงานและพลังงานทดแทนจากชีวภาพและชีวมวล และลดการใช้พลังงานไฟฟ้า เพื่อประหยัดทรัพยากร

ปฏิบัติตามหลัก E : Environment คือ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ช่วยลดภาวะโลกร้อน และเอื้อต่อสุขภาพ โดยเน้นหลัก 5 ส. จัดสถานที่ทำงานให้น่าอยู่ น่าทำงาน และปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่นสร้างพื้นที่สีเขียวในโรงพยาบาล

ปฏิบัติตามหลัก N : Nutrition คือ รณรงค์อาหารปลอดภัย สุขภาพดี ด้วยการบริหารบริโภคผักพื้นบ้าน อาหารพื้นบ้าน เพื่อลดการใช้สารเคมี

6) จัดทำแผนงานโครงการเพื่อขออนุมัติ

อบรมให้ความรู้ในการจัดการมูลฝอยแก่บุคลากรทั้งในโรงพยาบาล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลทั้ง 6 แห่ง

-สร้างส้วมที่ได้มาตรฐาน HAS

-ประกาศใช้นโยบายลดพลังงาน

-จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สอน การสาธิต กายบริหารขั้นต้นที่สามารถทำได้เองที่บ้าน โดยนักกายภาพ จัดทำแผนด้านสิ่งแวดล้อม คือ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว

เขียวให้กับโรงพยาบาลโดยการปลูกต้นไม้ ประจำถิ่น เช่น น้อยหน่า กัลยัม มะม่วง มะไฟ และมีการทำนาปลูกข้าวในโรงพยาบาล

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action)

มีการดำเนินงาน ตามกิจกรรม GREEN และกลยุทธ์ CLEAN Garbage การจัดการมูลฝอย ให้ความรู้เรื่องการคัดแยก เก็บรวบรวม เคลื่อนย้ายและกำจัดมูลฝอยตามหน่วยงาน โรงพยาบาลน้ำซุ่นออกประกาศดให้บริการถุงพลาสติกบรรจุขยะโดยให้ผู้มารับบริการนำถุงผ้ามาเอง

Restroom การพัฒนาล้างมือมาตรฐานสะอาด เพียงพอ และปลอดภัย (HAS) ได้งบประมาณการก่อสร้างจากเงินบำรุงโรงพยาบาลเพื่อพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมไทย

Energy การจัดการด้านพลังงาน ประกาศนโยบายประหยัดพลังงานที่เป็นนโยบายขององค์กรและประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน และรายงานข้อมูลการใช้พลังงานไฟฟ้าในแต่ละปี เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางแก้ไขในรอบถัดไป

Environment การจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงพยาบาล

- กิจกรรมส่งเสริมทางกาย เป็นการสอน การสาธิต กายบริหารขั้นต้นที่สามารถทำได้เองที่บ้าน โดยนักกายภาพ

- กิจกรรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม การเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับโรงพยาบาลโดยการปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่างๆ เป็นการปลูกต้นไม้และผลไม้ ประจำถิ่น เช่น น้อยหน่า กัลยัม มะม่วง มะไฟ นอกจากนี้ยังปลูกข้าวสอย เพื่อให้ประกอบอาหารให้ผู้มารับผู้ป่วยในอีกด้วย

Nutrition การจัดการสุขภาพโภชนาการและการจัดการน้ำบริโภคในโรงพยาบาล

- ประเมินสถานที่ประกอบอาหารผู้ป่วยในโรงพยาบาล เพื่อให้ได้มาตรฐานสุขภาพโภชนาการของกรมอนามัย

- ด้านวัตถุดิบที่ใช้ปรุงประกอบอาหาร ส่งวิเคราะห์เพื่อหาการปนเปื้อนกับรถโมบายวิเคราะห์ตัวอย่าง โดยกลุ่มงานเภสัชกรรม

- กิจกรรมเฝ้าระวังคุณภาพอาหารและน้ำด้วยชุดทดสอบการปนเปื้อนแบคทีเรีย ความถี่ 1 เดือน/ครั้ง และส่งน้ำอุปโภคบริโภควิเคราะห์คุณภาพของน้ำ ความถี่ 3 เดือน/ครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นสังเกตผล (Observation)

โรงพยาบาลได้ประเมินตนเองตามแบบประเมิน GREEN and CLEAN Hospital ซึ่งภายหลังจากการดำเนินการในปี 2562 โรงพยาบาลผ่านเกณฑ์ประเมินในระดับดี

ขั้นสะท้อนผล (Reflection)

ได้ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันดำเนินการ จากเวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่ NUMKHUN MODEL และนำมาสรุปถอดบทเรียน เพื่อการเรียนรู้การดำเนินการ ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ทั้งหมดที่ได้จากการวิจัย เจ้าหน้าที่ผู้เข้าร่วมได้เสนอความคิดเห็นว่า “การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่ผ่านมา ทำให้เราได้รับรู้ รับทราบและค้นหาปัญหาที่เราคิดว่ามันดีอยู่แล้วแต่ความเป็นจริงปัญหาที่มีอยู่นั้นต้องอาศัยการ กำกับ ติดตามในงานเรารับผิดชอบให้ดี แล้วเราจะเห็นปัญหาและสามารถทำการแก้ไขปรับปรุง ได้ทันที ที่รับรู้ปัญหา จะทำให้ปัญหานั้นไม่บานปลาย จนส่งผลกระทบต่อบุคคล ชุมชน และสิ่งแวดล้อม” คณะกรรมการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital “ไม่เคยได้รับการยอมรับอย่างนี้มานานแล้ว อบรมวันนี้ทำให้มีความรู้ในเรื่องการจัดการมูลฝอยแต่ละประเภทและนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในองค์กรเป็นอย่างดี” เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ “การได้รับจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างห้องน้ำของผู้มารับบริการที่ชำรุด ได้รับการปรับปรุงตามมาตรฐานของ HAS” คณะกรรมการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital “การร่วมมือของภาคีเครือข่าย ทำให้การประเมินตนเองของโรงพยาบาลน้ำซุ่นผ่านเกณฑ์การประเมิน และมีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน”

ผลของการพัฒนากระบวนการสู่มาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำซุ่น
พบว่า ด้านความรู้ พบว่า หลังการพัฒนากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในระดับมากเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 58.6 เป็น ร้อยละ 79.7 โดยมีพบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของความรู้ก่อนและหลังการดำเนินงาน GREEN and CLEAN Hospital เท่ากับ 73.98 และ 88.75 ตามลำดับ เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value<0.001)

ด้านบทบาท พบว่า ก่อนการพัฒนา ส่วนใหญ่มีบทบาทค่อนข้างน้อย ร้อยละ 42.1 และหลังการพัฒนามีบทบาทการดำเนินงานมากขึ้นโดยอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 69.9 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยด้านบทบาท ก่อนและหลังการดำเนินงาน เท่ากับ 1.94 และ 2.32 ตามลำดับ เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (p -value<0.001)

ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ก่อนการพัฒนามีส่วนในระดับมาก ร้อยละ 39.1 หลังการพัฒนามีส่วนในระดับมากเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 66.9 โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยโดยรวมของการมีส่วนร่วมก่อนและหลัง เท่ากับ 2.15 และ 2.51 ตามลำดับ เมื่อนำค่าคะแนนเฉลี่ยมาเปรียบเทียบ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.001$)

ด้านความพึงพอใจ พบว่า ก่อนการพัฒนามีความพึงพอใจระดับมาก ร้อยละ 60 และหลังการพัฒนาความพึงพอใจในระดับมากเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 71.4 โดยมีคะแนนเฉลี่ยของความพึงพอใจ ก่อนและหลังการพัฒนาเท่ากับ 2.50 และ 2.65 ตามลำดับ เมื่อนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบ พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}=0.001$)

สิ่งที่ได้จากผลจากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้เกิด รูปแบบการพัฒนาโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital เรียกว่า NAMKHUN-Model (น้ำขุนโมเดล) ประกอบด้วย

N คือ Network: ภาควิชาเครือข่ายที่เข้มแข็ง เกิดการมีส่วนร่วม

A คือ Activity: กำหนดกิจกรรมร่วมกันที่ชัดเจน ทำให้มีแนวทางดำเนินงานที่ชัดเจน ทุกคนมีความเข้าใจร่วมกัน

M คือ Management: การจัดการอย่างมีส่วนร่วม เกิดจากการได้เป็นผู้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน

K คือ Knowledge: การสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน มีการให้ความรู้ในเรื่อง GREEN & CLEAN เพื่อให้ทุกคนทราบข้อมูลและมีความรู้ร่วมกัน

H คือ Healthy: การมีสุขภาพที่ดีเป็นเป้าหมายหลักคือ การให้น้ำขุนมีสุขภาพที่ดี

U คือ Unity Team: ความเป็นเอกภาพในการทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบ

N คือ Non stop: การกระทำด้วยความมุ่งมั่นไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนางานที่ต่อเนื่อง

ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการพัฒนาสู่มาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital

จากกระบวนการพัฒนาโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital ของโรงพยาบาลน้ำขุน จากการสังเคราะห์จะพบว่าปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาโรงพยาบาลเกิดความสำเร็จได้ประกอบด้วย หลักการ 3P ดังนี้

1) P : Policy การมีนโยบายที่ชัดเจน จากผู้บริหาร ทำให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน

2) P: Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภาควิชาเครือข่ายให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทั้งการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ บุคลากรได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผิดชอบก่อนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน

3) P: Patients Focus การยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ให้บริการดูแลญาติมิตร ให้ความสำคัญกับผู้ป่วยเป็นลำดับแรกในการดูแลรักษาผู้ป่วย ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี จะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและก้าวยั้งขึ้นไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital โดยภาพรวมมีการพัฒนาที่ดีขึ้นในทุกด้าน ทั้งด้าน ความรู้ การมีบทบาทในการพัฒนา การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจในการพัฒนา สอดคล้องกับผลการศึกษารายงานของ เกศราพร แก้วลาย (2561) ได้ทำการศึกษารูปแบบอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value}<0.05$) ด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะของกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนาหลังดำเนินการสูงกว่าก่อนดำเนินการอย่างมีนัยสำคัญ ($p\text{-value}<0.05$) จากการทำการวิจัย ภายหลังจากที่ได้ดำเนินการตามกระบวนการพัฒนา PAOR ถึงแม้ว่า ภายหลังจากพัฒนามีค่าคะแนนเฉลี่ยในทุกด้านสูงกว่าก่อนการพัฒนา แต่ผู้วิจัยเห็นว่า ในกระบวนการพัฒนาของโรงพยาบาลยังต้องพัฒนาเพิ่มขึ้นในประเด็นของการเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้เพิ่มมากขึ้น ที่สำคัญคือการกระตุ้นในบุคลากรในทุกระดับเข้ามาทำงานร่วมกันมากขึ้น ซึ่งต้องอาศัยแรงกระตุ้นจากหัวหน้า หรือคณะกรรมการบริหารของโรงพยาบาล และอาจจะต้องเพิ่มแรงจูงใจในการพัฒนางานในเขตรับผิดชอบในแต่ละกลุ่มงาน แบ่งพื้นที่การพัฒนา และสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันการพัฒนาในโรงพยาบาล ให้รางวัลเพื่อเป็นแรงจูงใจ ในเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา ของอำพรธณ จันทโรกรและคณะ (2560) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดภาวะโลกร้อนโดยหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาล

ตติยภูมิ ภาคใต้ ซึ่งพบว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมจะต้องมีขั้นตอนการดำเนินการเพื่อให้การพัฒนาเกิดความสำเร็จซึ่งประกอบด้วย 1) ร่วมกันวางแผน จัดทีมแบ่งโซน การจัดทำแผนการบำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อช่วยลดพลังงาน 2) ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติจะต้อง ปลูกฝัง สร้างความตระหนัก จิตสำนึก ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างโอกาสให้บุคลากรได้เพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และลงมือปฏิบัติภารกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) ขั้นตอนการตรวจสอบ สุ่มสังเกต สุ่มตรวจไม่ให้รู้ล่วงหน้า ขึ้นชมให้รางวัลตามผลสำเร็จของงาน เพื่อการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน และขั้นตอนการปรับปรุง เพื่อการเปลี่ยนแปลงการทำงานอย่างเป็นระบบ และจากการการศึกษาความสำเร็จในการพัฒนาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปกระบวนการพัฒนาและปัจจัยที่ส่งผลให้โรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital พัฒนาเกิดความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย การมีภาคีเครือข่ายที่เข้มแข็ง มีกำหนดกิจกรรมแนวทางร่วมกันที่ชัดเจน มีการจัดการอย่างมีส่วนร่วม ซึ่งเกิดจากการได้เป็นผู้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำงาน มีการสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน เพื่อการมีสุขภาพที่ดีเป็นเป้าหมายหลัก ตลอดจนความเป็นเอกภาพในการทำหน้าที่อย่างรับผิดชอบ และมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ทำให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโดยสรุปกระบวนการที่ดำเนินการที่ช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาเกิดความสำเร็จได้ประกอบด้วยหลัก 3P ดังนี้ 1) Policy การมีนโยบายที่ชัดเจน จากผู้บริหารทำให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจน ผู้ปฏิบัติมีเข็มมุ่งในการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน 2) Participation การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ภาคีเครือข่ายให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทั้งการวางแผนแบบมีส่วนร่วมมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ บุคลากรได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมรับผลประโยชน์ ก่อนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกันและ 3) Patients Focus การยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง ให้บริการดูญาติมิตรให้ความสำคัญกับผู้ป่วยมาเป็นลำดับแรกในการดูแลรักษาผู้ป่วย ก่อนให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี จะช่วยให้การพัฒนามีความต่อเนื่องและอาจจะส่งผลถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของเกศราพร แก้วลาย (2561) ที่พบว่าปัจจัยของความสำเร็จในการพัฒนาพัฒนารูปแบบอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาล ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ปัญหาและวางแผนแบบมีส่วนร่วม 2) การ

กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและถ่ายทอดสู่การปฏิบัติอย่างเข้มแข็ง 3) การควบคุมกำกับและติดตามงานอย่างต่อเนื่อง 4) การสื่อสารร่วมกันอย่างทั่วถึงและรวดเร็วในการพัฒนางาน 5) การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสารและนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน 6) การประเมินผลการพัฒนางานที่เข้มแข็ง 7) ความมุ่งมั่นและสามัคคีของผู้รับผิดชอบงานระดับหน่วยงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของธิดาลักษณ์ พัฒเพ็ง (2561) ได้ศึกษากระบวนการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังแสง โดยการศึกษาของชุมชน ที่พบว่า การให้ความรู้ผู้รับบริการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสื่อสารสาธารณะ เช่นการจัดนิทรรศการบอร์ดประชาสัมพันธ์ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ การมีผู้นำ เพื่อมีบทบาทและเป็นผู้ดำเนินการ พัฒนาศักยภาพบุคลากร การมีระบบข้อมูล มีการเรียนรู้จากต้นแบบที่ดี บุคคลต้นแบบ ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาในกิจกรรมสำคัญต่าง ๆ และการมีภาคีเครือข่ายช่วยในการพัฒนาหมู่บ้านมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้กระบวนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนประสบความสำเร็จ และสามารถขยายผลไปสู่หมู่บ้านอื่นได้

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาและพัฒนา การดำเนินงานโรงพยาบาล GREEN and CLEAN Hospital อย่างต่อเนื่อง

ควรมีการส่งเสริมปัจจัยแห่งความสำเร็จของการดำเนินงานพัฒนาโรงพยาบาล GREEN and CLEAN เพื่อให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ควรมีการส่งเสริมสร้างแรงจูงใจการทำกิจกรรม GREEN and CLEAN Hospital สำหรับผู้ที่ปฏิบัติกิจกรรมได้ถูกต้อง สม่ำเสมอ โดยการมอบรางวัล หรือประกาศยกย่องชมเชย ถึงความสำเร็จในการทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก คณาจารย์ทุกท่านและผู้ให้คำปรึกษาที่ช่วยชี้แนะตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ และขอขอบคุณครอบครัวของข้าพเจ้าที่ให้การกำลังใจและผลักดันให้ประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2558). **คู่มือการจัดการน้ำเสียจากอาคาร ประเภทโรงพยาบาล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน. (2561). **แผนปฏิบัติการคำรับรองปฏิบัติราชการ ปี 2561**. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- กิตติพร ปัญญาบุญผล. (2549). **วิจัยเชิงปฏิบัติการ:แนวทางสำหรับครู**. เชียงใหม่: บริษัทนันทพันธ์พริ้นติ้ง จำกัด.
- จีระศักดิ์ เจริญพันธ์. (2553). **การจัดการสาธารณสุขในชุมชน**. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาสารคาม: คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธิดารัตน์ ชูชื่น. (2558). **แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนเพื่อพัฒนาสู่โรงพยาบาลสีเขียว**. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2552). **การวิจัยปฏิบัติการ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์ กรุ๊ป.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง**. เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- ปกรณ ปรีชากร. (2544). **ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- แผนการจัดระบบบริการสุขภาพ. (2555). **กองบริหารการสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิมลรัตน์ ภูผาสุก. (2560). "การพัฒนาเกณฑ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของโรงพยาบาลชุมชน จังหวัด กาฬสินธุ์." **วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**, 7(1), 153-164.
- สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย. (2563). **คู่มือพัฒนาคุณภาพน้ำบริโภคในโรงพยาบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักสุขาภิบาลอาหารและน้ำ กรมอนามัย.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุบลราชธานี. (2561). **เอกสารประกอบการตรวจราชการและนิเทศงาน กรณีปกติ รอบที่ 1 ปีงบประมาณ 2561 จังหวัดอุบลราชธานี**. อุบลราชธานี.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2561). **แผนยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข**. [ออนไลน์]. ได้จาก: http://wops.moph.go.th/ops/oic/data/20180315154733_1_.pd. [สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563].
- สำนักอนามัยและสิ่งแวดล้อม. (2562). **แนวทางการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Hospital**. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2011). **แนวทางการดำเนินงาน GREEN & CLEAN Hospital**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2559 ก). **คู่มือการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติงานมูลฝอยติดเชื้อ หลักสูตรการป้องกันและระงับการแพร่เชื้อหรืออันตรายที่อาจเกิดจากมูลฝอยติดเชื้อ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สามเจริญพานิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2559 ข). **แนวทางการจัดการมูลฝอย ส้วมและสิ่งปฏิกูลในโรงพยาบาล**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักอนามัยสิ่งแวดล้อม กรมอนามัย. (2555). **คู่มือสถานบริการสถานบริการสาธารณสุขสีเขียว**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาลองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อำพรพรณ จันทโรจนและคณะ. (2560). "การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีจริยธรรมเพื่อลดภาวะโลกร้อน โดยหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลตติยภูมิภาคใต้." **วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์**, 37(3), 121-133.
- เกศราพร แก้วลาย. (2561). **การพัฒนาารูปแบบอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลวชิรพยาบาล ปี 2561** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://mkho.moph.go.th/research2018/>.
- ธิดาลักษณ์ พัฒเพ็ง. (2561). **กระบวนการพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลวังแสง โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน**, ผลงานวิชาการ งานมหกรรมวิชาการสาธารณสุข ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดมหาสารคาม ปี 2561 [ออนไลน์]. ได้จาก <http://mkho.moph.go.th/research2018/>.
- Best, J. W. (1977). **Research in Education**. 3rd ed. New Jersey: Prentice hall Inc.
- Holloway, I. W. (2010). **Qualitative research in nursing and health care**. 3rd ed . India: Laser words Privates.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). **The Action Research Planer**. 3rd ed. Victoria, Australia: Deaken University Press.
- Mills, G. E. (2000). **Action research: a guide for the teacher researcher**. Merrill, Upper Saddle River, NJ.
- Schmuck, R. A. & Schmuck, P. A. (1997). **Group process in the classroom**. 7th ed. Iowa: Brown & Benchmark.